

Tik daudz skaids — kaķis mirs!

Dailes teātra izrāde *Degunradži* — absurda teātra mēģinājums Latvijas teātrī

DROŠI vien nebūs daudz cilvēku, kas Latvijā 2021. gada nogalē pretosies apgalvojumam, ka absurds — tā ir mūsu dzīve. Saprātā neietilpināmie pandēmijas apstākļi ir pateicīgs fons, uz kura tapt iestudējumam par mūsu kultūrā citādi svešu parādību — absurda teātri. Par pandēmiju stāsta arī Ežēna Jonesko *Degunradži*; tiesa, kādu — vēl pastri-dēsīmes.

Bet sākas viss ar sižetu. Lugas galvenais varonis Beranžē kļūst par liecinieku kāda degunradža iebrukumam pilsētas centrā. Iet bojā kaķis. No kurienes tāds degunradzis radies? Izbēdzis no zoo? Cirka? Un kā izprast faktu, ka viņi vairojas? Sācis ar situāciju, kurā neiederīgs ir tikai viens elements, Jonesko uzbur pasauli, kura strauji kļūst ne-parasta, turklāt kādā īpašā veidā — visi pieņem dīvaino tā, itin kā tā būtu pati dabiskākā lieta pasaulē. Un tikai Beranžē, atklājis, ka par degunradžiem kļūst viņa līdzcilvēki, pretojas. Viņš negrib būt degunradzis. Bet, kad sagribēs, būs par vēlu.

Absurda teātris nav Latvijā iemīļots žanrs. Absurds ir intelektuāls.

Recenzijas autore —
Zane Radzobe,
žurnāla *Ir*
teātra kritiķe

**Ja uz skatuves
mirst kaķi,
mums ir
tiesības zināt,
kā vārdā!**

Mūsu kultūrai vairāk patīk dzeja, ne paradoksi, tāpēc ungāru režisores Ildiko Gāšpāras izrāde Dailes teātra Lielajā zālē ir īpašs notikums. Te ieraugāms tas, par ko citādi nācies lasīt tikai grāmatās, — ka absurds ir jautrs. Piedzīvojums, rakstīts programmiņā. Spēle, es piebilstu.

Un te nu patiešām ir bijis vērts «izrakstīt» viesrežisori, kas saprot, ko dara. Gāšpārai ar radošās komandas palīdzību izdevies panākt, ka drukātās lappusēs kā zārkā iesprostotais teksts uz skatuves apmet dubulto salto atmuguriski un rāda triku pēc trika visās iespējamajās nokrāsās — no klaunādes līdz gaisa akrobātikai. Zālei vajadzētu sajūsmā elst un pūst,

un grimt smieklu šaltīs. Tā nenotiek, un gribot negribot jājautā — kāpēc?

Uzreiz no atbildības gribas atbrīvot scenogrāfu Dzudzilo pāri, Kristu un Reini, kas šoreiz, liekas, bijuši īpaši iedvesmoti. Uz pilnu klapi izmantojot Dailes teātra Lielās skatuves gremdētavas, stilizētā, bet vēl atpazīstamā vide (vilciena kupejas, lifti, gaiteni) salūst aizvien nereālistiskā zīmējumā, lai beigās, ietērpts astronauta kombinezonā, ar skumju Latvijas karodziņu pie rokas Toma Veličko atveidotais Beranžē paliktu viens uz Mēness virsmas. Kā Nīls Ārmstrongs filmās vai iedomājama pirmais (izrādē — pēdējais) latvietis *Prāta vētras* dziesmā. Neparasti saturīgi iestudējumā izmantots arī video (videomākslinieks Andrašs Juhāss), kas notiekošo uzsvērti tver visdīvainākajos leņķos. Bet Džeimsa Kamerona *Titānika* dublējais variants, demonstrēts izrādes otrajā cēlienā, ir tik asprātīgs, ka iespurdzas pat citādi stoiskā skatītāju zāle.

Kas vainojams pie tā, ka izrāde latviešu skatītāju neatbrūno? Lai arī «vaina», manuprāt, ir pārāk spēcīgs vārds, divas lietas tomēr nākas pamānīt. Viena nav labojama, otra... droši vien arī ne. Absurds nav latviešu teātrim pazīstams stils. To labi redz Toma Veličko darbā, jo Beranžē uz skatuves

●●●●
DEGUNRADŽI.
12–30 eiro

IR IESAKA

21.
oktobris
**KONCERTFILMA. GADS
BEZ KALENDĀRA
PLATFORMĀ
PRATAVETRAFEELS.LV**

Grupas *Prāta vētra* jaunais albums būs pieejams neparastā formātā — studijā nofilmētas visas jaunā albuma dziesmas dzīvajā izpildījumā. Krāšņas dekorācijas, videoprojekcijas, speciāli veidota horeogrāfija, profesionāli dejojāji, neona grims, akrobāti un pat zirgs. Viesi — *Tautumeitas*, ansis, Dons, Intars Busulis un Krievijas aktieris Aleksandrs Petrovs. Režisors Kaspars Roga. Filma skatāma no 21. oktobra plkst. 20. *Pratavetra.lv*

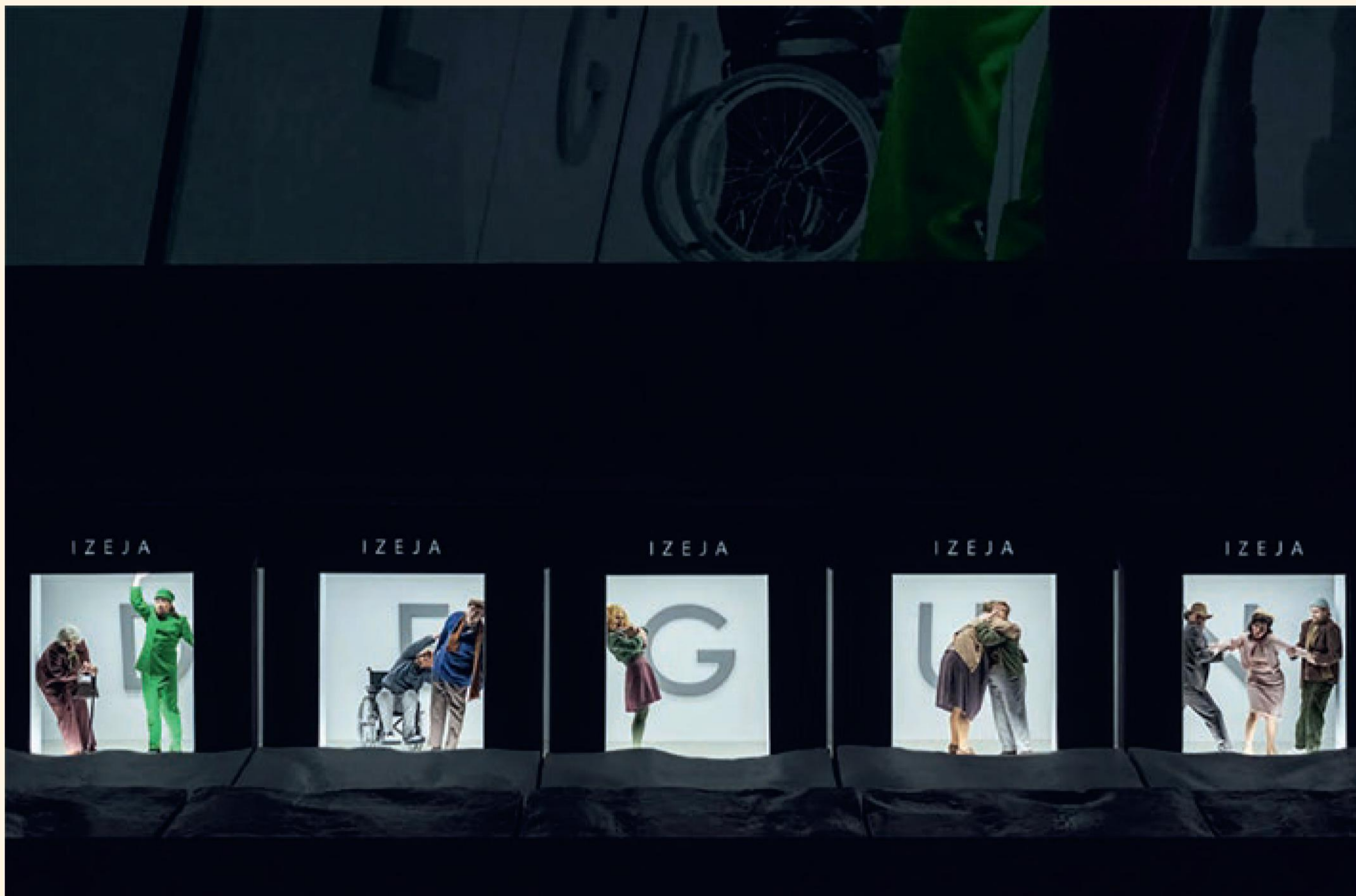

21.
oktobris
**FILMA. GADS
PĒC KARA RIGA
IFF TIEŠAISTĒ.**
Režisora Dāvja

Sīmaņa jaunākā filma. 20. gadsimta sākumā jauns Rīgas šveicars Pēteris nonācis vēstures mijkrēslī. Viņš nenojauš, ka pasaule drīz vien mainīsies, un sāk sirreālu odiseju pa Eiropu. Par Hansu sevi dēvējošais Pēteris iekļaujas gan starp komunistiem un anarhistiem, gan protofašistiem un nacionālistiem. Identitātes krīze un iesētā sazvērestība ir nepiekāpīga: kas īsti ir Pēteris? Galvenajā lomā čehu aktieris Petrs Buhta. Seanss plkst. 19.

Scenogrāfi
Krista un Reinis šoreiz bijuši īpaši iedvesmoti, uz pilnu klapi izmantojot Dailes teātra Lielās skatuves gremdētavas – vilciena kupejas, lifti, gaiteni salūst aizvien nereālistiskā zīmējumā

atrodas visas izrādes garumā. Šis ir viņa stāsts, kura atšķirīgās ainas aktieris spēlē katru atsevišķi no pārējām. Sanāk tāda kā vingrošana, jo absurds jau nenozīmē loģikas trūkumu, tikai to, ka loģika nav skatītājam izprotama. Viņa kolēģiem iestudējumā vietu izdodas atrast veiksmīgāk, droši vien pieredzes, droši vien lomų epizodiskā rakstura dēļ. Un pat vairāk.

Būtu nepiedodami nevīžīgi, piemēram, uz saskaņotā ansambļa – Laura Dzelziša (Žans), Anetes Krasovskas (Deizija), Jura Bartkeviča (Botārs), Ģirta Ķesterā (Loģiķis),

Artūra Skrastiņa (Pārdevēja sieva, Papijons), Indras Briķes (Pārdevējs, Vecā vīra sievas balss), Ievas Segliņas (Kafejnīcas saimniece, Didāre), Jura Strengas (Vecais kungs), Daiņa Gaideļa (Kungs raņķkrēslā), Alda Siliņa (Oficiants, Ugunsdzēsējs) – fona neizcelt Vitu Vārpiņu Mājsaimnieces un Befas kundzes lomās. Fantastisks, sajūsminošs aktierdarbs! Bet arī tas nespēj aizskatīt stikla barjeru starp zāli un skatuvi. Man liekas, es saprotu, kāpēc.

Par spīti krāšņumam un izdomai, *Degunradži* ir abstrakti. Bet absur-

dam, ja grib, lai tas smīdina vai biedē, jābūt konkrētam. Vienalga, par pandēmiju (iestudējumā ieviesti dažādi aktuālie jociņi), par sazvērestības teorijām un domāšanas paradoksiem (aktualitāte jau Jonesko) vai nacionālo identitāti (vainīga, ienāca prātā).

Citējot populāru amerikāņu idiomu, piedēvētu Aleksandram Hamiltonam: tie, kas ne par ko neiestājas, krit par pilnīgi visu. Bet man nākas stingri iestāties par morāles principiem – ja uz skatuves mirst kaķi, mums ir tiesības zināt, kā vārdā! ●

22
oktobris

FILMA.
DABISKĀ
GAISMA
RIGA IFF

TIEŠSAISTĒ. Šāgada Berlīnes kinofestivāla balvas par režiju (režisors Dēnešs Naģis) laureāte. Kopražojumā ar Latviju tapusi un šejienes mežos iemūžinātā filma ir veltījums Elema Kļimova 1985. gada satricinošajai drāmai *Ej un skaties*, uz kuru filma atsaucas ne reizi vien. Stāsta centrā – refleksija par emocionālo staignāju, kurā cilvēku noved dalība karā. Seanss plkst. 18.

24
oktobris

FILMA. MANS
BRĀLIS
SUPERVARONIS
RIGA IFF

TIEŠSAISTĒ. Itāļu ģimenes drāma un aizvadītā gada Eiropas Kinoakadēmijas jauniešu balvas laureāte. Filma vēsta par ģimeni, kuras jaunākā atvase ir dēlēns ar Dauna sindromu. Sirsnīgi un nereti humoristiski atainota pārējās ģimenes, it īpaši vecākā brāļa, centieni mazuļa atšķirību izskaidrot sev un apkārtējiem. Klasiska labo sajūtu jeb *feel good* filma, kas apliecina dažādības vērtību. Seanss plkst. 11.

